

TAMKIN OPISKELIJOITA KOSKEVA PÄIHDEOHJELMA

Hyväksytty 14.12.2015, päivitetty 4.3.2019

1. JOHDANTO

Tampereen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden päihdeohjelman lähtökohtana on tukea opiskeluhuvinvointia. Päihdeohjelman tavoitteena on päihteetön opiskeluympäristö, ongelmien ehkäisy, päihteiden käytön tunnistaminen ja varhainen puuttuminen. Lisäksi päihdeohjelmalla pyritään lisäämään tietoisuutta päihteiden vaikutuksesta yksilön hyvinvointiin, opiskeluun ja työelämään. Päihteiden käytöllä on vaikutusta opinnoissa suoriutumiseen ja etenemiseen. Vaikutukset voivat ylittää työelämään sijoittumiseen ja koko elämään.

Päihteillä tarkoitetaan alkoholia, tupakkaa, huumausaineita sekä päihdetarkoituksessa käytettyjä lääkkeitä ja liuottimia. Tässä ohjelmassa kiinnitetään huomio alkoholin ja huumausaineiden käyttöön sekä lääkkeiden päihdekäyttöön. Tampereen ammattikorkeakoulussa pyritään myös savuttomuuteen.

Yhtenä TAMK:n toimintaa ohjaavana arvona on yhteisöllisyys. Se pitää sisällään yhteisvastuullisuuden, jota myös tässä päihdeohjelmassa korostetaan. Tampereen ammattikorkeakoulussa ei suositeta eikä tueta käyttäytymistä, joka rohkaisee päihteiden käyttöön. Yhteisöllisyydellä edistetään päihdetöntä toimintaa. Kun yhteisön jäsenet välittävät toisistaan, he myös havaitsevat päihteiden käytön ja puuttuvat siihen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tarvittaessa opiskelija ohjataan asianmukaiseen hoitoon.

Ammattikorkeakoulun päihdeohjelma julkaistaan hakijoille ja opiskelijoille ammattikorkeakoulun opinto-oppaassa. Henkilöstön osalta TAMKissa noudatetaan henkilökunnan päihdeohjelmaa.

TAMK tekee työtä opiskelijoiden ja työelämän parhaaksi. Asiantuntijuus, johon AMK-koulutuksella tähdätään, sisältää omasta työ- ja opiskelukyvystä huolehtimisen.

2. PÄIHDEOHJELMAN RAKENNE JA SISÄLTÖ

Tampereen ammattikorkeakoulun moniammatillinen opiskeluhuvinvointiryhmä vastaa opiskelijoiden päihdeohjelman laatimisesta sekä edistää ehkäisevää päihdetyötä. Opiskelijakunta Tamko sekä opiskeluterveydenhuolto ovat mukana opiskeluhuvinvointiryhmässä.

Tässä päihdeohjelmassa on kuvattu TAMKissa noudatettavat menettelytavat päihteiden käyttöön liittyvien tilanteiden käsittelemiseksi, ohjeet hoitoon ohjaukseen sekä eri toimijoiden roolit ja tehtävät ohjelman toteutuksessa. Lisäksi ohjelmassa kuvataan päihteiden käytön mahdollisia seurauksia ja kurinpitoa. Seuraavassa taulukossa kuvataan päihdeohjelman kokonaisuus, prosessin eri vaiheet ja eteneminen sekä toimijoiden tehtävät (taulukko 1). Taulukosta löytyy viittaus ko. kokonaisuutta kuvaavaan päihdeohjelman lukuun. Sosiaali- ja terveysalalle hakevia ja alalla opiskelevia koskee SORA-lainsäädäntö (ratkaisuja opiskeluun soveltumattomuuteen), joka on otettu huomioon päihdeohjelmassa. SORA-lainsäädäntöä sovelletaan myös ammatillisiin opettajankoulutusopintoihin (AmkAsetus 11 §) ja lisäksi sitä voidaan soveltaa sosiaali- ja terveysalan avoimen ammattikorkeakoulun polkuopiskelijoihin.

Taulukko 1. Opiskelijoiden päihdeohjelman toteuttaminen TAMKissa

	Opiskelijakunta Tamko ja opiskelijatuutorit	Henkilökunta	Opiskeluterveys
ENNALTAEHKÄISY JA VARHAINEN PUUTTUMINEN (luku 3)	Tuutorikoulutus Tiedottaminen Päihteettömyyden edistäminen opiskelija-kulttuurissa Hyvinvointiviikko Varhainen puuttuminen	Sote-alan opinto-ohjaaja: Hakuvaiheessa terveydentilaan ja toimintakykyyn liittyvä tiedotus ja ohjaus, opiskelijan selvitys terveydentilasta Opettajatuutori ja opinto-ohjaaja: Tiedottaminen Opettajatuutori: Ohjauskeskustelu Kaikki: Välittäminen ja huolen ilmaiseminen Varhainen tukeminen Tarvittaessa yhteys opinto-ohjaajaan	Terveystarkastuskysely ensimmäisen opiskeluvuoden aikana Terveystarkastukset Opiskeluterveyden info orientoivalla viikolla ensimmäisen vuoden opiskelijoille Varhainen tunnistaminen vastaanotokäynnillä ja seuranta Audit-kyselyillä
TOIMINTA PÄIHTYNEEN OPISKELIJAN KANSSA (luku 5)		Kaikki: 1) Päihtyneen opiskelijan ohjaaminen pois TAMKin tiloista (liite 1) 2) Täytetään Ilmoitus: Lähetä piti-tilanteet, vaarat tai poikkeamat 3) Opinto-ohjaaja ottaa yhteyttä opiskelijaan puheeksiottokeskustelua varten (liite 2). 4) Mikäli opiskelija lähetetään huumausainetestaukseen, tehdään päihtymistilan arviointi ja täytetään tiedonsiirtolomake terveydenhuollolle (liite 3) 5) Mikäli opiskelija on veloitettu esittämään huumausainetestistä koskeva todistus, tehdään opiskeluterveydenhuollossa päihtymistilan arvio ja lähete huumausainetestaukseen	
PÄIHITEIDEN RISKIKÄYTTÖÖN PUUTTUMINEN JA PUHEEKSIOTTO (luku 6)	Tunnistaminen ja ohjaus opiskeluterveydenhuoltoon	Opinto-ohjaaja: Puheeksiotto ja tarvittaessa ohjaus opiskeluterveydenhuoltoon (liite 2 ja 3) SORA-lain piiriin kuuluvissa koulutuksissa puheeksiottokeskustelussa mukana tarvittaessa myös koulutuspäällikkö.	Mini-interventio Audit-kysely

PÄIHDETESTAUS (luku 7)		Päihdetestaukseen lähettäminen yksikön johtajan päätöksellä (liite 3). Vakavissa ja kiireellisissä turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa rehtorin päätöksellä. SORA-lain piiriin kuuluvissa koulutuksissa tarvittaessa opiskeluoikeuden pidättämis- ja peruuttamisprosessin käynnistyminen	Testaukseen lähettäminen, testituloksen tulkinta ja huumausainetestiä koskevan todistuksen laatiminen
HOITONOHJAUS (luku 8)		Opinto-ohjaaja: Kutsuu hoitoonohjausta varten koolle opiskelijan, opiskeluterveydenhuollon edustajan, koulutuspäällikön sekä tarvittaessa muita henkilöitä kuten opiskelijan tukihenkilön. Koulutuspäällikkö: Allekirjoittaa Hoitoonohjaussopimuksen (liite 4). Sote-alalla SORA-lain mukaan tarvittaessa opiskeluoikeuden pidättämis- tai peruuttamisprosessin käynnistyminen	Asiantuntija hoitoonohjauksessa, Hoidon ja kuntoutuksen suunnittelu ja seuranta (liite 5)
PALUU OPISKELUYHTEISÖÖN OPINTOJEN KESKEYTYMISEN JÄLKEEN (luku 9)	Opiskelijayhteisö: Tuki onnistuneen paluun varmistamiseksi	Tuki onnistuneen paluun varmistamiseksi Opinto-ohjaaja: suunnitelma opintojen jatkamiseksi, HOPS	Hoidon seuranta
PÄIHTEIDEN HAITALLISEN KÄYTÖN SEURAAMUKSET JA KURINPITO (luku 10)		Rehtori: kirjallinen varoitus (TAMKin järjestyssääntö 9 §) TAMKin hallitus: määräaikainen erottaminen, opinto-oikeuden peruuttaminen (TAMKin järjestyssääntö 9 §) SORA-lain piiriin kuuluvissa koulutuksissa tarvittaessa opiskeluoikeuden pidättämis- ja peruuttamisprosessin käynnistyminen (ja syiden poistuttua mahd. opiskeluoikeuden palauttaminen)	

3. ENNALTAEHKÄISY JA VARHAINEN PUUTTUMINEN

Tampereen ammattikorkeakoulussa olemme sitoutuneet varmistamaan turvallisen, terveellisen ja tuottavan työ- ja opiskelupaikan jokaiselle opiskelijallemme ja työntekijällemme. Tätä myös päihdeohjelma edesauttaa osaltaan. Ehkäisevä päihdetyö on osa laajempaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, jonka pyrkimyksenä on torjua ja ehkäistä päihteiden käytöstä aiheutuvia haittoja sekä tukea päihteettömiä elämäntapoja.

Vaikka yksilön vastuuta omista valinnoistaan tulee korostaa, on päihdehaittojen ennaltaehkäisyssä ja varhaisessa puuttumisessa myös korkeakoulu yhteisöllä tärkeä merkitys. Jokaisen henkilökunnan jäsenen ja opiskelijan tulee huolehtia toisista yhteisön jäsenistä päihteiden käytöstä johtuvia haittoja havaitessaan. Varhaisella puuttumisella tarkoitetaan sitä, että päihdekäytön haitalliset seuraukset havaitaan, niihin puututaan ja pyritään löytämään ratkaisuja mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

3.1 Opiskelijakunta Tamkon ja opiskelijatuutoreiden rooli päihdehaittojen ennaltaehkäisyssä

Opiskelijakunta Tamko osallistuu Tampereen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämiseen tekemällä keskuudessaan ehkäisevää päihdetyötä. Tamko tiedottaa opiskelijoille paikallisista ja valtakunnallisista kampanjoista ja tahoista, jotka pyrkivät edistämään päihteettömyyttä ja alkoholin kohtuukäyttöä. Opiskelijakunnan toiminta on päihteettömyyteen kannustavaa, ja Tamko järjestää päihteettömiä tapahtumia osana toimintaansa. Päihdetyötä pidetään esillä myös opiskelijakunta Tamkon vuosittain järjestämällä opiskelijoiden hyvinvointiviikolla.

Ensimmäisestä opiskelupäivästä lähtien jokaisella opiskelijalla on nimetty opiskelijatuutori, joita ovat vertais-, degree- ja kv-tuutorit. Opiskelijatuutoreiden rooli on opintojen alkuvaiheessa opiskelijayhteisöön perehdyttäminen ja ehkäisevällä päihdetyöllä on siinä oma osansa. Päihteettömyyttä suositaan myös opiskelijatuutoritoiminnassa, ja opiskelijatuutorit osaavat toimia päihdeohjelman mukaisesti.

Opiskelijat viettävät usein yhdessä vapaa-aikaa, toimivat ryhmänä opintojen aikana ja näkevät läheltä toistensa arkielämää. Siksi juuri he usein huomaavatkin ensimmäisinä päihdeongelman. Opiskelijatuutori tai opiskelijatoveri voi ottaa asian puheeksi ja ilmaista huolensa päihteiden käytöstä kyseiselle opiskelijalle ja tarvittaessa Tamkon tuutorivastaavalle, opettajatuutorille tai opinto-ohjajalle. Opiskelutoverin päihteiden käyttöön puuttumisen lisäksi opiskelijoita rohkaistaan myös ottamaan puheeksi epäily tai huoli opettajan tai jonkun muun henkilökuntaan kuuluvan päihteiden käytöstä.

3.2 Henkilöstön rooli ja tehtävät päihdeohjelman toteutuksessa

Jokaisella opiskelijalla on heti opintojen alettua oma opettajatuutori. Opettajatuutori on opiskelijan lähin ohjaushenkilö. Opettajatuutorit tapaavat opiskelijansa sekä yksilö- että ryhmätapaamisissa. Opettajatuutori käy päihdeohjelman läpi opiskelijoiden kanssa opintojen alkuvaiheessa. Lisäksi yksilötapaamisissa keskustellaan opiskelijan hyvinvoinnista ja voimavaroista. Opettajatuutori ottaa tarvittaessa päihteiden käytön puheeksi, ja samalla käydään läpi päihteiden vaikutusta opinnoista suoriutumiseen ja opiskelijan hyvinvointiin.

Jos korkeakoulun henkilökunnalla on syytä uskoa, että opiskelijalla on päihdeongelma, asiaan tulee välittömästi puuttua ja ottaa se puheeksi kyseisen opiskelijan kanssa. Toimintaohjeet näihin tilanteisiin on kuvattu tarkemmin luvuissa 5 ja 6.

Sosiaali- ja terveysalalle hakevia tiedotetaan etukäteen, millaisia terveydentilaa koskevia vaatimuksia ja muita edellytyksiä opintoihin kuuluu. Tiedotuksessa mainitaan mm., ettei ala sovellu huumeiden käyttäjille eikä alkoholin tai lääkkeiden ongelmakäyttäjille. Lisäksi tiedotetaan, missä tilanteissa opiskelijan tulee opintojensa aikana esittää rikostaustaote sekä millaisissa tilanteissa ammattikorkeakoulu voi velvoittaa opiskelijaa esittämään huumausainetestistä koskevan todistuksen. Sote-alalle hakeva arvioi itse terveydentilaansa ja toimintakykyään ja tuo valintakokeeseen terveydentilaselvityksen.

3.3 Opiskeluterveydenhuollon tehtävät ja vastuut

Opiskeluterveydenhuolto tekee uusille opiskelijoille terveystarkastuksen, jonka vastausten perusteella opiskeluterveydenhuolto kutsuu tarvittaessa opiskelijan terveystarkastukseen. Myös muille kyselyn täyttäneille opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus käydä terveystarkastuksessa. Tarkastuksessa otetaan aina puheeksi myös päihteiden käyttö. Alkoholin riskikäyttöä kartoitetaan Audit-testillä ja huumeiden ja lääkkeiden päihdekäytöstä kysytään yksityiskohtaisesti. Lisäksi opiskelijan kanssa keskustellaan opiskeluaikasta ja siihen mahdollisesti liittyvästä vapaa-ajan toiminnasta juhliseen sekä alkoholin käytön riskeistä.

Jos opiskeluterveydenhuollossa tehdyn päihdekartoituksen perusteella opiskelijan alkoholinkäytön riskit ovat kasvaneet, pohditaan yhdessä keinoja niiden vähentämiseksi. Jos riskit ovat suuret tai terveydenhoitajalle herää muuten huoli opiskelijasta, sovitaan seurantakäynnit tai ohjataan opiskelija eteenpäin hoitoon. Tarvittaessa terveydenhoitaja ohjaa ja rohkaisee opiskelijaa keskustelemaan opintoihin liittyvistä asioista opinto-ohjaajansa tai opettajatuutorinsa kanssa.

Päihteiden ongelmakäyttö saattaa tulla esille myös muun opiskeluterveydenhuollossa käynnin yhteydessä etenkin tilanteissa, joissa opiskelijalla on paljon sairastelua tai esiintyy ongelmia esim. opinnoissa suoriutumisessa, mielialassa tai ihmissuhteissa. Opiskeluterveydenhuollossa pyritään tunnistamaan riskikäyttöä ja siitä johtuvia oireita osana jokapäiväistä terveyden- ja sairaanhoitotyötä.

4. PÄIHDEHAITTOJEN TUNNISTAMINEN

Omaa tai jonkun muun yhteisöön kuuluvan henkilön päihteiden käyttöön liittyvää ongelmaa on joskus vaikea tunnistaa tai myöntää. Korkeakouluyhteisössä sekä opiskelijoille että henkilökunnalle tulisikin järjestää asiaan liittyviä info- ja koulutustilaisuuksia sekä käydä asiaan liittyvää keskustelua eri foorumeilla. Jokaisen olisi hyvä tietää ja tunnistaa, milloin päihteiden käyttö on riski- tai ongelmakäyttöä, jolloin jo esiintyy selkeitä päihdehaittoja. Alkoholin suhteen olennaista on ongelmakäytön tunnistaminen. Huumausaineiden käyttö pyritään tunnistamaan jo kokeilu- ja satunnaiskäyttövaiheessa. Päihteiden ongelmakäyttö voi näkyä esimerkiksi seuraavin tavoin:

- Sovittuja aikatauluja on vaikea noudattaa epämääräisiin syihin vedoten.
- Opiskelija selittelee vältellen poissaoloja ja häneen on vaikea saada kontaktia tilanteen selvittämiseksi.
- Opiskelijan on vaikea saapua tai osallistua aamuisin oppimis- ja opetustilanteisiin.
- Opiskelijan käyttäytymisessä ja olemuksessa on tapahtunut selvästi havaittava muutos. Hän saattaa käyttäytyä epäasiallisesti tai ennalta arvaamattomasti esim. aggressiivisuus.
- Opiskelija on ahdistuneen tai levottoman oloinen tavalla, joka huolestuttaa hänen kanssaan työskenteleviä.
- Opiskelijan päihteiden käyttö rajoittaa arkista toimintaa, vaurioittaa ihmissuhteita tai haittaa opintojen etenemistä.
- Opiskelija esiintyy opintoihin liittyvissä oppimistilanteissa päihtyneenä tai toistuvasti krapulaisena.

5. TOIMINTA PÄIHTYNEEN OPISKELIJAN KANSSA

TAMKin järjestyssäännön mukaan henkilö voidaan poistaa TAMKin alueelta, jos hänen epäillään olevan päihtynyt. Jokaisella TAMK-yhteisön jäsenellä on vastuu toimia itse tai ilmoittaa asiasta välittömästi vahtimestareille. Liitteessä 1 on kuvattu toimintaohje korkeakoulun tiloissa tai opetustilanteissa tapahtuviin päihteistä johtuviin ongelmatilanteisiin. Tilanteessa mukana ollut henkilökunnan jäsen tekee mahdollisimman pian selvityksen tilanteesta sähköisellä lomakkeella: [Läheltä piti -tilanteet, vaarat tai poikkeamat](#).

Opinto-ohjaaja ottaa yhteyttä opiskelijaan myöhemmin ja käy hänen kanssaan puheeksiottokeskustelun (ks. luku 6). SORA-lain piiriin kuuluvissa koulutuksissa puheeksiottokeskustelussa on mukana tarvittaessa myös koulutuspäällikkö.

Mikäli opiskelija lähetetään huumausainetestaukseen, tehdään päihtymistilan arviointi ja täytetään tiedonsiirtolomake terveydenhuollolle (liite 3). Mikäli opiskelija on veloitettu esittämään huumausainetestiä koskeva todistus, tehdään opiskeluterveydenhuollossa päihtymystilan arvio ja lähete huumausainetestaukseen.

6. PÄIHTEIDEN RISKIKÄYTTÖÖN PUUTTUMINEN JA PUHEEKSIOTTO

Päihteiden riski- ja ongelmakäyttöön liittyvät tilanteet ja niiden hoitaminen edellyttävät vastuullista toimintaa, jossa huomioidaan luottamuksellisuus, turvallisuus ja kaikkien läsnäolijoiden arvo ja yhdenvertaisuus. Jokaisessa vaiheessa on tärkeää turvata opiskelijan oikeusturva ja ehkäistä leimautuminen.

Ensimmäinen vaihe päihteiden riski- tai ongelmakäyttöhavainnon tapahduttua on välitön puuttuminen. Havainnon tekijä on velvollinen puuttumaan asiaan, mikä tarkoittaa huolen ilmaisua ja asiasta kysymistä. Tilanteen turvalliseen ilmapiiriin on jo tässä vaiheessa hyvä kiinnittää huomiota. Havainnon tekijä kertoo opiskelijalle havainnostaan. Hän kertoo myös ilmoittavansa asiasta opinto-ohjaajalle. Opinto-ohjaaja jatkaa keskustelua opiskelijan kanssa (= puheeksiotto).

Opinto-ohjaaja ottaa yhteyttä puheeksiottokeskustelua varten opiskelijaan, jonka on havaittu esiintyneen päihtyneenä TAMKin tiloissa, fyysisissä tai virtuaalisissa opetustilanteissa tai harjoittelussa tai jonka päihdekäytöstä on havaittu muunlaista haittaa (esim. ks. laatikko luvussa 4). Puheeksiottokeskustelussa käytetään runkona ja apuna päihdeohjelman liitteenä olevaa puheeksiottolomaketta (liite 2), jolla puheeksiottokeskustelu dokumentoidaan. Puheeksi otettaessa tavoitteena on löytää yhteinen ymmärrys siitä, mitkä ovat jatkotoimet. Keskustelun ilmapiiri on avoin ja arvostava, siinä käydään läpi huolta aiheuttaneet havainnot ja opiskelijan näkökulma tilanteesta. Opinto-ohjaaja ja opiskelija voivat yhdessä ottaa yhteyttä opiskeluterveyteen tai opiskelija voi oma-aloitteisesti tehdä yhteydenoton. Opinto-ohjaaja voi ottaa yhteyttä opiskelijaan tilanteen seuraamiseksi myöhemmin.

SORA-lain piirissä olevissa koulutuksissa puheeksiottokeskustelussa voi tarvittaessa olla mukana myös koulutuspäällikkö.

SORA-lain piirissä olevissa koulutuksissa on mahdollista käynnistää opiskeluoikeuden peruuttamisen prosessi, mikäli opiskelijan käytös tai toiminta herättää epäilyn siitä, että opiskelija ei ole soveltuva sosiaali- ja terveysalan koulutukseen. Tarvittaessa yksikön johtaja määrää opiskelijan tarkempaan tutkimukseen terveydentilan ja toimintakyvyn selvittämiseksi sekä pyytää opiskelijaa toimittamaan muut lisäselvitykset, esim. huumausainetestiä koskevan todistuksen.

7. PÄIHDETESTAUS

Alkoholin vaikutuksen alaisena esiintyvä henkilö lähetetään pois, häntä ei puhalluteta Tampereen ammattikorkeakoulussa. Jos henkilöä epäillään rikoksesta, kuten rattijuopumuksesta, tulee asia ilmoittaa poliisille. Harjoittelussa testaukseen pätevät TAMKin ohjeiden lisäksi sen työpaikan säännöt, jossa harjoittelu tapahtuu.

Jos opiskelijaa epäillään huumeiden käytöstä ja hän on puheeksiotossa kieltänyt käytön ja kieltäytynyt hoitoon hakeutumisesta, TAMK voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen, silloin kun on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai harjoittelussa tai että opiskelijalla on riippuvuus huumausaineista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagoitukykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena toimiminen

1. vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä
2. vakavasti vaarantaa liikenteen turvallisuutta
3. vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksi suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä tai
4. merkittävästi lisää ammattikorkeakoulun tai sen ylläpitäjän tai harjoittelupaikan hallussa olevien huumausaineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä. (Ammattikorkeakoululaki 2014/932, 36 §.)

Perusteltu epäily voi syntyä esimerkiksi opettajan tai harjoittelun ohjaajan havainnoista opiskelijan käyttäytymisestä, tai muilta saadusta palautteesta, jota voidaan pitää luotettavana.

Huumausainetestaukseen lähettämisestä päättää yksikön johtaja. Harjoittelussa testaukseen lähettämisestä vastaa esimies ja harjoittelusta vastaava opettaja yksikön johtajaa konsultoiden. Harjoittelu keskeytetään huumetestin valmistumiseen saakka. Opiskelijan toimintakyky arvioidaan korkeakoulussa tai harjoittelupaikassa täyttämällä Tiedonsiirto terveydenhuollolle -lomakkeessa (liite 3) oleva päihtymystilan arviointi ja kuvaamalla vapaamuotoisesti toimintakykyä. Opiskelija menee lomakkeen kanssa välittömästi opiskeluterveydenhuoltoon, jossa tehdään lähete laboratoriotestaukseen. Mikäli opiskelijalla ei ole kuvallista henkilöllisyystodistusta, on opiskelijalla oltava testaus-tilanteessa mukana korkeakoulun tai harjoittelupaikan edustaja, joka voi luotettavasti todistaa opiskelijan henkilöllisyyden.

Vakavissa ja kiireellisissä turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa rehtori määrää opiskelijan tarvittaviin terveystarkastuksiin ja tutkimuksiin.

Yksikön johtaja tai hänen valtuuttamansa henkilö tai rehtori informoi opiskeluterveydenhuoltoa, jos TAMK on velvoittanut opiskelijaa esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen. Lähete huumausainetestaukseen tehdään korkeakoulun osoittamassa paikassa, opiskeluterveydenhuollossa. Huumausainetestiä koskevaan todistukseen sisältyy selvitys siitä, onko opiskelija käyttänyt huumausainetta muuhun kuin lääkinällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt. Todistus annetaan kirjallisena testatulle itselleen. Testattu esittää kirjallisen todistuksen testaukseen lähettämisestä päättäneelle, joko yksikön johtajalle tai rehtorille, määräajassa. Todistuksesta aiheutuvista kustannuksista vastaa Tampereen ammattikorkeakoulu.

Todistus huumausainetestistä sisältää henkilötietolain 11 §:n tarkoittamia arkaluonteisia tietoja. Eri-tyistä huomiota tulee kiinnittää hoitoonohjaukseen ja huumausaineiden käyttöä koskevien tietojen luottamukselliseen käsittelyyn sekä testaamista koskevien todistusten huolelliseen hävittämiseen heti, kun se käsittelyn kannalta on mahdollista.

8. HOITONOHJAUS

Jos päihteiden käyttö haittaa opiskelua tai käytöllä on vaara pahentua riippuvuudeksi, sovitaan puheeksiottokeskustelussa opiskeluterveyteen hakeutumisesta ja hoitoonohjauksesta. Päihteiden haitallisen käytön omaehtoinen tunnistaminen ja hoitoon hakeutuminen edistävät hoidon tuloksellisuutta. Opiskeluyhteisön jäsenten tulee kannustaa päihdeongelmaista hakeutumaan hoitoon, sillä ensisijaisena tavoitteena on kannustaa oma-aloitteeseen ja vapaaehtoiseen hoitoon hakeutumiseen.

Opinto-ohjaaja kutsuu hoitoonohjausta varten koolle opiskelijan lisäksi opiskeluterveydenhuollon edustajan, koulutuspäällikön sekä tarvittaessa muita henkilöitä kuten opiskelijan tukihenkilön. Tilaisuudessa selvitetään ongelman vakavuus ja sovitaan hoidon tarpeellisuudesta. Opiskelija ja koulutuspäällikkö allekirjoittavat hoitoonohjauksopimuksen (liite 4). Hoidon ajaksi sovitaan myös opintojen suorittamisesta ja keskustellaan opintojen mahdollisen keskeytymisen vaikutuksesta toimeentuloon. Opiskeluterveydenhuolto toimii hoitoonohjauksen asiantuntijana ja vastaa varsinaisesta päihdehoidon hoitoonohjauksuunnitelmasta (liite 5) sekä sen seurannasta.

Mikäli opiskelija kieltäytyy hoitoonohjauksesta, SORA-lainsäädännön piiriin kuuluvissa koulutuksissa käynnistyy opiskeluoikeuden pidättämis- tai peruuttamisprosessi. Muissa koulutuksissa voidaan tilanteen vakavuudesta riippuen noudattaa TAMKin järjestyssääntöä, § 9.

9. PALUU OPISKELUYHTEISÖÖN OPINTOJEN KESKEYTYMISEN JÄLKEEN

Jos opinnot ovat keskeytyneet väliaikaisesti, tulee koko ammattikorkeakouluyhteisön niin opiskelijoiden kuin henkilöstönkin pyrkiä edistämään opiskelijan palaamista yhteisön jäseneksi vaikeidenkin tilanteiden jälkeen. Onnistunut paluu korkeakouluun ja opintojen pariin pitkän poissaolon jälkeen vaatii aktiivista otetta opiskelijalta itseltään, mutta usein myös opettajatuutorin ja opinto-ohjaajan tukea yhteistyössä opiskeluterveyden kanssa. Onkin tärkeää, että opintojen uudelleen aloittamiseen tai jatkamiseen luodaan opinto-ohjaajan kanssa paluusuunnitelma, jonka myötä opiskelija saa riittävää ohjausta ja tukea sekä voi luoda konkreettisen suunnitelman opintojen loppuunsaattamiseksi.

10. PÄIHTEIDEN HAITALLISEN KÄYTÖN SEURAAMUKSET JA KURINPITO

Kurinpitoa ja muita seuraamuksia ohjaavat olemassa oleva lainsäädäntö, TAMKin tutkintosääntö ja TAMKin järjestyssääntö.

Jos henkilön epäillään olevan päihtynyt, hänet voidaan poistaa TAMKin alueelta. TAMK voi velvoittaa opiskelijaa esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen, mikäli on perusteltu syy epäillä opiskelijan olevan huumausaineiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa tehtävissä tai harjoittelussa tai mikäli opiskelijalla on riippuvuus huumeista.

Opiskelijalle voidaan antaa varoitus, jos hän kieltäytyy huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisestä. Jos teko tai laiminlyönti on vakava, tai jos opiskelija jatkaa edellä mainittua käytöstä kirjallisen varoituksen saatuaan, opiskelija voidaan erottaa ammattikorkeakoulusta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi. Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta päättää rehtori ja opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta TAMKin hallitus. Opiskeluoikeuden peruuttamisesta päättää TAMKin hallitus.

SORA-lainsäädännön piiriin kuuluvissa koulutuksissa päihteiden käyttö voi käynnistää SORA-lainsäädännön mukaisen opiskeluoikeuden pidättämis- ja peruuttamisprosessin. Mikäli opiskeluoikeus

on peruutettu terveydentilaa tai toimintakykyä koskevan seikan vuoksi ja opiskelija osoittaa, ettei opiskeluoikeuden peruuttamisen aiheuttaneita syitä enää ole, voi opiskelija hakea opiskeluoikeuden palauttamista. Toimintaohjeet ovat Kompassin SORA-menettelyohjeistussivulla (<https://intra.tamk.fi/fi/group/kompassi/sora-menettelyohjeistus>).

LÄHTEET

Aholainen, T., Lantta, K., Lipponen, T., Mantela, J., Mikkonen-Oja, T., Parkkinen, T., Seppälä, H-R., & Tuovinen-Kakko, T. 2011: Syrjäytymisen ehkäisy ammattikorkeakouluopinnoissa. Opas ammattikorkeakoulujen hyvinvointityöryhmille. CDS -projekti, Kehittämisryhmä 5. Helsinki: DIAK.

Ammattikorkeakoululaki 2014/932

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2015:2. SORA-lainsäädännön toimeenpano terveydenhuollossa. Ratkaisuja opiskeluun soveltumattomuuteen.

Tampereen ammattikorkeakoulun tutkintosääntö

Tampereen ammattikorkeakoulun järjestyssääntö

LIITTEET

Liite 1. Toimintaohje epäiltäessä päihteiden vaikutuksen alaisena olemista

Liite 2. Puheeksiottolomake

Liite 3. Tiedonsiirtolomake terveydenhuollolle

Liite 4. Hoitoonohjaussopimus

Liite 5. Hoitoonohjaussuunnitelma opiskeluterveydenhuollossa